

Сprovedeno od strane:
giz Agencija za saradnju
iz Nemačke
i Republike Srbije

TAKMIČENJE OPŠTINA I GRADOVA: ŠAMPIONI PREDUZETNIŠTVA 2020

Takmičenje gradova i opština **Šampioni preduzetništva 2020**, pokrenuli su NALED i Republički sekretarijat za javne politike (RSJP), pod pokroviteljstvom Vlade Republike Srbije i uz podršku projekta nemačke razvojne saradnje „Reforma javnih finansija - Agenda 2030“ koji implementira GIZ. Cilj takmičenja je da se podstaknu lokalne samouprave da se aktivno uključe u stimulisanje preduzetništva i legalnog poslovanja u svojim sredinama kroz promociju nacionalnih i lokalnih programa podrške, kao i da se prepoznaju primeri najbolje prakse u Srbiji, odnosno podrži dalja primena onih podsticajnih mera koje daju najbolje rezultate, što je posebno važno u svetlu aktuelne pandemije koronavirusa. Ovaj izveštaj predstavlja prvi polugodišnji presek takmičenja i zasnovan je na podacima Poreske uprave i Agencije za privredne registre za period 1. januar - 30. jun 2020.

PRVO POLUVREME 2020: STANJE PREDUZETNIŠTVA U SRBIJI

Novoosnovani privredni subjekti

U prvoj polovini 2020. godine osnovano je novih 18.124 privrednih subjekata (privredna društva i preduzetnici), što je manje za 22,4% u odnosu na isti period prethodne godine, a 18% manje u odnosu na prosek u prethodnom petogodišnjem periodu (2015–2019). Od tog broja, $\frac{3}{4}$ čine preduzetnici (13.576), dok je $\frac{1}{4}$ privrednih društava (4.548). Glavni uzročnik ovog pada u broju novoosnovanih subjekata je pandemija koronavirusa i vanredno stanje proglašeno zbog pojave COVID-19 u Srbiji, koje je na snazi bilo od 15. marta do 6. maja.

O negativnim efektima vanrednog stanja na privrednu aktivnost svedoči podatak da je u aprilu osnovano svega 864 privrednih subjekata, što je četiri puta manje od proseka za taj mesec u prethodnih pet godina. S druge strane, već u maju primetan je nagli zaokret u broju novoosnovanih privrednih subjekata, da bi u junu bio ostvaren najbolji rezultat u proteklih pet godina (5.365), što se podudara sa popuštanjem epidemiološke krize i postepenim otvaranjem ekonomije.

Godina	Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	UKUPNO
2020	2.879	3.332	2.764	864	2.920	5.365	18.124
2019	2.972	3.403	3.903	4.143	4.460	4.472	23.353
2018	3.278	3.186	4.148	3.567	4.767	4.148	23.094
2017	2.697	3.024	4.329	3.158	5.002	3.836	22.046
2016	2.728	3.240	3.648	3.337	4.585	5.075	22.613
2015	2.702	3.026	3.625	3.498	3.114	3.024	18.989

Tabela: Novoosnovani privredni subjekti, prva polovina godine 2015-2020 (izvor APR, obračun RSJP)

Brisani / ugašeni privredni subjekti

U periodu januar-jun 2020. obrisano je 11.811 privrednih subjekata, od čega je 85% preduzetnika (10.032), a 15% privrednih društava (1.779). U odnosu na prethodnu godinu došlo je do pada brisanja privrednih subjekata za 11,9% (13.407), a u odnosu na prethodni petogodišnji period (2015-2019) za skoro 10% (13.041), što se može oceniti kao pozitivan rezultat.

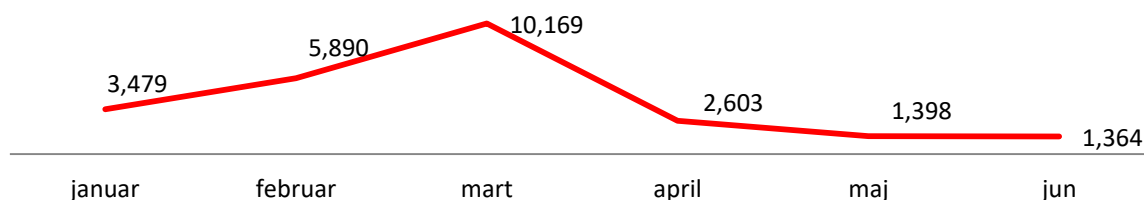
Takođe, u odnosu na prethodne godine primetna je značajnija razlika u broju brisanja u aprilu i maju 2020. što se delom može protumačiti kao rezultat Vladinih mera za podršku privredi tokom i nakon vanrednog stanja, a delom pripisati zastoju privredne aktivnosti i činjenici da su nadležne državne institucije (APR, PU) radile sa smanjenim kapacitetima, kao i da su mnogi preduzetnici iskoristili mogućnost privremenog prekida obavljanja delatnosti.

Godina	Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	UKUPNO
2020	2.791	2.392	2.747	385	868	2.628	11.811
2019	2.146	1.754	2.360	2.285	2.635	2.227	13.407
2018	2.657	1.746	2.193	1.850	2.127	1.959	12.532
2017	2.191	1.845	2.053	1.639	1.966	2.161	11.855
2016	2.005	1.852	2.398	1.755	1.964	1.669	11.643
2015	2.777	2.544	3.055	2.519	2.283	2.588	15.766

Tabela: Brisani / ugašeni privredni subjekti, prva polovina godine 2015-2020 (izvor APR, obračun RSJP)

Privremeni prekidi obavljanja delatnosti preduzetnika

U posmatranom periodu registrovano je čak 24.903 privremenih prekida obavljanja delatnosti preduzetnika (skoro duplo više od broja novoosnovanih preduzetnika, i 9,1% ukupnog broja aktivnih preduzetnika), kod kojih je zaposleno oko 17.300 radnika. Nakon velikog broja prekida u martu 2020. (više od 10.000) u narednim mesecima se uočava opadajući trend. Pored vanrednog stanja koje je primoralo neke preduzetnike da privremeno obustave svoje poslovanje, razlog za ovaj skok u broju privremenih prekida obavljanja delatnosti može se tražiti i u početku primene „testa samostalnosti“ (od 1. marta) za preduzetnike koji plaćaju paušalni porez.

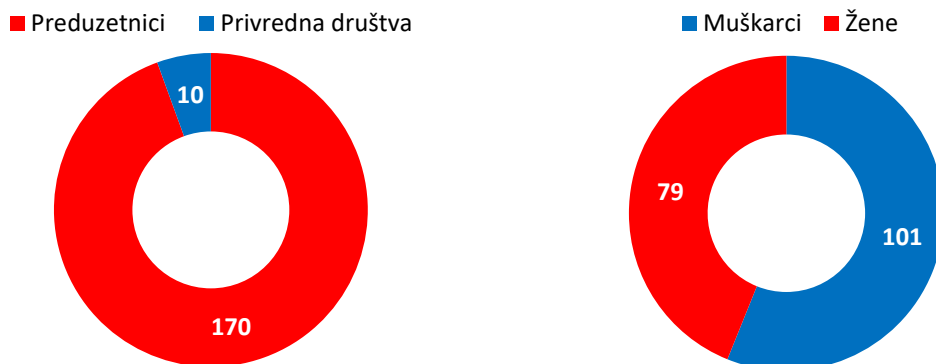

Grafikon: Privremeni prekidi obavljanja delatnosti preduzetnika, prva polovina 2020 (izvor APR, obračun RSJP)

Najviše prekida (7.034 ili 28,2%) registrovano je u delatnosti 602 Računarsko programiranje, konsultantske i sa tim povezane delatnosti (upravljanje računarskom opremom, obrada podataka, hosting i sl), i može se pretpostaviti da je većina ovih preduzetnika zapravo prešla u radni odnos kod svojih poslodavaca. Među opštinama i gradovima prednjači jedan od centara IT industrije Novi Sad sa 2.663 privremena prekida (10,7% ukupnog broja prekida).

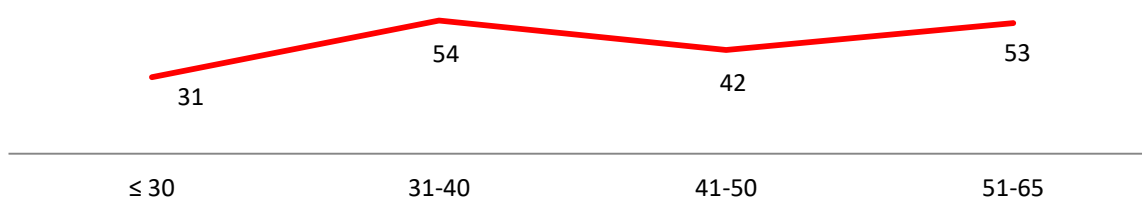
Korisnici mere porskog oslobođenja početnika u poslovanju

Kada je reč o korisnicima mere oslobođenja početnika u poslovanju, odnosno osnivačima privrednih društava ili preduzetnicima u režimu lične zarade koji su 12 meseci pre započinjanja svog biznisa završili školovanje ili su najmanje šest meseci bili na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje, u periodu januar-jun 2020. ukupno 180 novoosnovanih privrednih subjekata koristilo je ovu meru. Od tog broja, čak 95% čine preduzetnici u režimu lične zarade, dok je 5% privrednih društava. Kada je reč o polnoj strukturi korisnika mere, 44% čine žene (79), dok je 56% muškaraca (101).

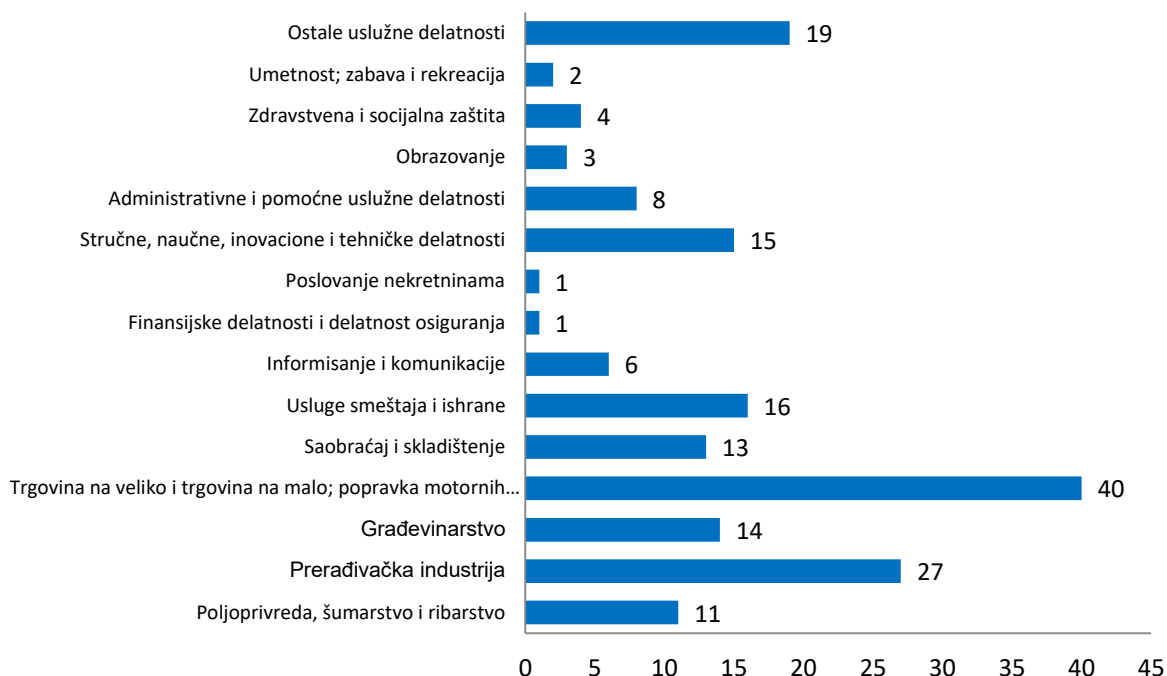
Grafikon: Struktura korisnika mere, prva polovina 2020 (izvor Poreska uprava, obračun RSJP)

U odnosu na starosnu dob, najzastupljeniji su početnici u poslovanju od 31 do 40 godina (30%), dok je najmanje bilo korisnika mlađih od 30 godina (17%).

Grafikon: Starosna struktura korisnika mere, prva polovina 2020 (izvor Poreska uprava, obračun RSJP)

Kad je reč o najzastupljenijim delatnostima, među korisnicima mere prednjači trgovina na veliko i malo (22%), zatim prerađivačka industrija (15%) i ostale uslužne delatnosti (11%), kao i usluge smeštaja i ishrane (9%), stručne, naučne, inovacione i tehničke delatnosti (8%) i građevinarstvo (8%).

Grafikon: Struktura korisnika mere po delatnostima, prva polovina 2020 (izvor Poreska uprava, obračun RSJP)

Na kraju, što se tiče lokalnih samouprava, najviše korisnika mere prema broju stanovnika bilo je u Brusu, Loznici i Trsteniku.

INDEKS USPEŠNOSTI LOKALNIH SAMOUPRAVA

U skladu sa definisanom metodologijom, lokalne samouprave rangirane su na osnovu broja novoosnovanih privrednih subjekata (preduzetnika i privrednih društava) i broja korisnika mera oslobođenja poreza i doprinosa za početnike u poslovanju, ponderisanim u odnosu 6:4. Kroz broj novoosnovanih privrednih subjekata prate se efekti svih podsticajnih mera za započinjanje poslovanja, uključujući finansijske, nefinansijske i fiskalne podsticaje, na nacionalnom i lokalnom nivou. Poseban fokus posvećen je meri za početnike u poslovanju, u cilju praćenja njenih efekata, u skladu sa Akcionim planom Vlade za suzbijanje sive ekonomije. Dodatno, kako bi se obezbedile jednake šanse za sve, kriterijumi su posmatrani u odnosu na broj stanovnika (per capita), a lokalne samouprave su grupisane u tri kategorije: male, srednje i velike.

Na osnovu ovih podataka kreiran je indeks uspešnosti u podsticanju preduzetništva koji ocenjuje ostvarene rezultate u lokalnim samoupravama na skali od 0 do 100 (maksimalni skor). Polugodišnji presek je pokazao da sve opštine imaju dosta prostora da se unaprede. Ukupno najbolji rezultat je ostvarila Loznica (65/100), a u kategoriji velikih izdvajaju se još i Stari grad (60/100) i Trstenik (53/100). U kategoriji srednjih, prvo mesto zauzima opština Savski venac (60/100), koju u stopu prate Raška (59/100) i Krupanj (57/100). Među malim opštinama izdvajaju se Crna trava (60/100) i Brus (49/100) dok su svi ostali ostvarili vrlo slab rezultat (ispod 20/100).

Rang	Kategorija velikih	Indeks	Rang	Kategorija srednjih	Indeks	Rang	Kategorija malih	Indeks
1	Loznica	65,0	1	Savski Venac - Beograd	60,0	1	Crna Trava	60,0
2	Stari Grad - Beograd	60,0	2	Raška	58,8	2	Brus	49,5
3	Trstenik	53,8	3	Krupanj	57,3	3	Mali Zvornik	16,9
4	Vračar - Beograd	40,4	4	Priboj	56,1	4	Nova Varoš	16,0
5	Novi Sad	29,1	5	Aleksandrovac	55,2	5	Blace	14,8
6	Medijana - Niš	28,7	6	Vrnjačka Banja	54,1	6	Kučevo	9,9
7	Jagodina	27,5	7	Vlasotince	50,6	7	Ljubovija	8,6
8	Zvezdara - Beograd	27,3	8	Požega	45,9	8	Čajetina	8,5
9	Novi Pazar	23,6	9	Odžaci	44,5	9	Lajkovac	8,3
10	Leskovac	22,6	10	Tutin	43,2	10	Mali Idoš	8,2

Tabela: Rang opština prema indeksu preduzetništva, prva polovina 2020 (izvor Poreska uprava, obračun RSJP)

ZAKLJUČAK

Pandemija korona virusa nanela je ozbiljne društvene i ekonomske posledice u čitavom svetu, pa i u našoj zemlji, i oporavak će u velikoj meri zavisiti od naše sposobnosti da očuvamo postojeću privredu i radna mesta, ali i da podstičemo preduzetništvo, novo zapošljavanje i inovacije. Ova analiza pokazala je da mere Vlade za podršku privredi za sad daju rezultate, ali i da još mnogo toga može da se uradi na lokalnom nivou kada je reč o informisanju preduzetnika, promociji poreskih olakšica i drugih podsticaja za pokretanje i razvoj biznisa. Uprkos vanrednom stanju i krizi, u prvih šest meseci naša zemlja je ostvarila pozitivan neto rezultat između novoosnovanih i ugašenih privrednih subjekata (6.313), i prvo poluvreme smo završili sa 389.644 aktivna privredna društva i preduzetnika, što je nešto više nego na kraju 2019. godine (386.913).

Organizacija takmičenja Šampioni preduzetništva 2020 predviđena je Nacionalnim programom za suzbijanje sive ekonomije, sa ciljem promocije legalnog poslovanja i zapošljavanja, što je u uslovima krize izazvane COVID-19 postalo važnije nego ikad. U narednom periodu nastavićemo da pratimo nivo privredne aktivnosti na lokalnu, a konačna rang lista opština biće objavljena početkom 2021.

RANG LISTA LOKALNIH SAMOUPRAVA

1. Velike opštine

Br	Lokalna samouprava	Broj stanovnika procena 2019 (sredina godine)	Broj novoosnovanih privrednih subjekata jan-jun 2020	Broj korisnika mere 23 u periodu jan-jun 2020	Index (0-100)
1	Loznica	74,703	301	20	65.0
2	Beograd-Stari Grad	44,613	432	0	60.0
3	Trstenik	38,401	92	10	53.8
4	Beograd-Vračar	57,856	377	0	40.4
5	Novi Sad	326,644	1,367	7	29.1
6	Niš-Medijana	84,880	321	3	28.7
7	Jagodina	68,926	161	6	27.5
8	Beograd-Zvezdara	168,118	621	5	27.3
9	Novi Pazar	107,071	287	5	23.6
10	Leskovac	134,285	321	7	22.6
11	Valjevo	85,316	234	3	22.2
12	Požarevac	58,689	114	4	22.2
13	Beograd-Novi Beograd	213,040	763	0	22.2
14	Beograd-Voždovac	169,495	573	1	21.8
15	Beograd-Zemun	175,550	546	3	21.8
16	Kragujevac	176,699	521	3	20.8
17	Beograd-Grocka	86,908	218	3	20.7
18	Čačak	109,568	267	4	20.6
19	Pančevo	119,509	344	2	20.3
20	Beograd-Čukarica	177,108	475	4	20.0
21	Kraljevo	117,168	292	3	19.3
22	Niš-Pantelej	53,388	117	2	19.2
23	Šabac	110,148	291	2	19.1
24	Vranje	71,050	142	3	18.7
25	Paraćin	50,262	102	2	18.5
26	Beograd-Palilula	184,488	491	2	18.1
27	Arandjelovac	43,370	125	0	17.9
28	Niš-Palilula	72,750	112	4	17.8
29	Ruma	51,350	122	1	17.6
30	Užice	66,328	160	1	17.2
31	Pirot	53,824	99	2	16.9
32	Kruševac	120,154	249	3	16.6
33	Stara Pazova	64,794	172	0	16.4
34	Prokuplje	40,748	83	1	16.3
35	Beograd-Surčin	46,815	117	0	15.5
36	Beograd-Rakovica	107,827	256	0	14.7
37	Velika Plana	37,626	88	0	14.5
38	Bujanovac	37,718	63	1	14.3
39	Indija	45,642	104	0	14.1
40	Vrbas	39,099	89	0	14.1

41	Smederevska Palanka	45,080	102	0	14.0
42	Gornji Milanovac	41,154	90	0	13.6
43	Beograd-Obrenovac	72,085	131	1	13.3
44	Subotica	136,475	268	1	13.3
45	Sremska Mitrovica	75,241	159	0	13.1
46	Beograd-Mladenovac	51,613	106	0	12.7
47	Kula	39,141	78	0	12.3
48	Bačka Palanka	51,735	101	0	12.1
49	Vršac	48,913	94	0	11.9
50	Bor	44,639	82	0	11.4
51	Smederevo	102,288	183	0	11.1
52	Zrenjanin	115,797	207	0	11.1
53	Kikinda	54,131	96	0	11.0
54	Sombor	78,472	132	0	10.4
55	Aleksinac	47,096	79	0	10.4
56	Zaječar	53,509	62	1	10.0
57	Beograd-Lazarevac	56,595	84	0	9.2

2. Srednje opštine

Br	Lokalna samouprava	Broj stanovnika procena 2019 (sredina godine)	Broj novoosnovanih privrednih subjekata jan-jun 2020	Broj korisnika mere 23 u periodu jan- jun 2020	Index (0-100)
1	Beograd-Savski Venac	35,359	222	0	60.0
2	Raška	22,429	63	3	58.8
3	Krupanj	15,358	42	2	57.3
4	Priboj	23,847	65	3	56.1
5	Aleksandrovac	23,898	38	4	55.2
6	Vrnjačka Banja	25,964	72	3	54.1
7	Vlasotince	27,402	95	2	50.6
8	Požega	27,258	56	3	45.9
9	Odžaci	27,053	76	2	44.5
10	Tutin	31,846	94	2	43.2
11	Despotovac	20,226	41	2	43.0
12	Srbobran	15,337	44	1	43.0
13	Ivanjica	29,490	81	2	42.5
14	Bajina Bašta	24,107	100	0	39.6
15	Niš-Crveni Krst	30,795	76	2	39.1
16	Novi Bečej	22,359	40	2	38.5
17	Varvarin	16,099	64	0	38.0
18	Prijepolje	34,465	110	1	37.4
19	Beograd-Sopot	19,788	75	0	36.2
20	Kuršumlija	17,290	40	1	35.9
21	Vladimirci	15,583	32	1	35.0
22	Knjaževac	27,476	73	1	34.1
23	Arilje	17,779	37	1	33.3

24	Žabalj	25,019	58	1	31.7
25	Beograd-Barajevo	26,798	83	0	29.6
26	Kovin	31,194	67	1	28.2
27	Ćuprija	27,823	54	1	27.1
28	Lebane	19,416	30	1	27.1
29	Veliko Gradište	15,707	43	0	26.2
30	Temerin	27,676	75	0	25.9
31	Bogatić	26,337	69	0	25.0
32	Topola	20,144	52	0	24.7
33	Ub	27,193	69	0	24.2
34	Surdulica	18,524	46	0	23.7
35	Majdanpek	16,174	40	0	23.6
36	Svilajnac	21,087	51	0	23.1
37	Preševo	30,100	69	0	21.9
38	Bela Crkva	15,973	36	0	21.5
39	Šid	31,053	44	1	21.2
40	Sjenica	25,690	57	0	21.2
41	Alibunar	18,298	40	0	20.9
42	Vladičin Han	18,738	38	0	19.4
43	Lučani	18,278	35	0	18.3
44	Kladovo	18,332	32	0	16.7
45	Doljevac	17,846	30	0	16.1
46	Pećinci	19,175	30	0	15.0
47	Apatin	26,388	41	0	14.8
48	Kovačica	23,696	36	0	14.5
49	Negotin	32,007	48	0	14.3
50	Bečej	34,983	50	0	13.7
51	Petrovac na Mlavi	27,738	39	0	13.4
52	Ada	15,779	18	0	10.9
53	Bačka Topola	30,628	32	0	10.0
54	Senta	21,630	21	0	9.3
55	Kanjiža	23,581	19	0	7.7
56	Petrovaradin	34,281	-	0	-

3. Male opštine

Br	Lokalna samouprava	Broj stanovnika procena 2019 (sredina godine)	Broj novoosnovanih privrednih subjekata jan-jun 2020	Broj korisnika mere 23 u periodu jan-jun 2020	Index (0-10)
1	Crna Trava	1,156	34	0	60.0
2	Brus	14,601	68	9	49.5
3	Mali Zvornik	11,211	29	2	16.9
4	Nova Varoš	14,319	49	2	16.0
5	Blace	10,339	43	1	14.8
6	Kučevo	12,954	31	1	9.9
7	Ljubovija	12,568	53	0	8.6
8	Čajetina	14,606	61	0	8.5
9	Lajkovac	14,639	28	1	8.3

10	Mali Iđoš	11,191	13	1	8.2
11	Bojnik	10,015	34	0	6.9
12	Trgovište	4,519	14	0	6.3
13	Medveđa	6,466	20	0	6.3
14	Beočin	14,970	43	0	5.9
15	Ljig	11,204	32	0	5.8
16	Koceljeva	11,652	31	0	5.4
17	Sokobanja	13,967	36	0	5.3
18	Osečina	10,924	28	0	5.2
19	Žitorađa	14,823	37	0	5.1
20	Ćičevac	8,519	20	0	4.8
21	Gadžin Han	6,664	15	0	4.6
22	Rekovac	9,037	20	0	4.5
23	Opovo	9,610	21	0	4.5
24	Sremski Karlovci	8,330	18	0	4.4
25	Knić	12,747	27	0	4.3
26	Babušnica	10,069	21	0	4.3
27	Batočina	10,878	22	0	4.1
28	Mionica	12,889	26	0	4.1
29	Irig	9,942	20	0	4.1
30	Bački Petrovac	12,679	25	0	4.0
31	Titel	14,997	29	0	3.9
32	Žabari	9,359	18	0	3.9
33	Kosjerić	10,627	20	0	3.8
34	Bela Palanka	10,702	20	0	3.8
35	Svrljig	12,322	23	0	3.8
36	Malo Crniće	9,682	17	0	3.6
37	Rača	10,344	18	0	3.5
38	Lapovo	7,095	12	0	3.5
39	Plandište	10,200	17	0	3.4
40	Žagubica	11,159	18	0	3.3
41	Niška Banja	14,088	21	0	3.0
42	Boljevac	11,148	16	0	2.9
43	Dimitrovgrad	9,104	13	0	2.9
44	Ražanj	7,829	11	0	2.9
45	Golubac	7,290	10	0	2.8
46	Bosilegrad	7,050	9	0	2.6
47	Merošina	12,836	16	0	2.5
48	Žitište	14,926	18	0	2.5
49	Sečanj	11,642	14	0	2.5
50	Novi Kneževac	10,209	12	0	2.4
51	Nova Crnja	9,149	9	0	2.0
52	Bač	13,079	12	0	1.9
53	Čoka	10,123	9	0	1.8
54	Sevojno	6,612	-	0	-
55	Vranjska Banja	8,732	-	0	-
56	Kostolac	13,057	-	0	-